

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

11 פברואר 2009

מתחים בין חמאס לאונר"א בעקבות החרמת שמיכות ומזון והשתלטות על שיירת אספקה ע"י חמאס, שהסתיימו בהחזרת הסיוע ההומניטארי הגנוב לאונר"א. תופעות אלה מקורן במדיניות חמאס החותרת לשלוט על הסיוע ההומניטארי המוזרם לרצועה, ועל הסיוע לשיקום הרצועה, ולהפיק ממנו את מירב הרווחים הפוליטיים והכספיים

משאיות אספקה של אונר"א ברצועת עזה (אתר אונר"א, 17 בינואר)

כללי

1. ב-3 וב-5 בפברואר אירעו שתי תקריות במהלכן החרומו פעילי חמאס ציוד ומזון ממחסנים ומשיירה של אונר"א שהיו מיועדים לתושבי הרצועה. מזכ"ל האו"ם ואונר"א גינו בתוקף את החרמת הסיוע ודרשו מחמאס להחזירו באופן מיידי ולהימנע מלהתערב בחלוקת הסיוע ההומניטארי. בתגובה השעתה אונר"א את העברת הסיוע ההומניטארי לרצועת עזה. ב-9 בפברואר השיבה חמאס לאונר"א את המזון והמצרכים שנגנבו על ידה ואונר"א חידשה את פעילותה הסדירה ברצועה.

2. תקריות אלה מקורן **במדיניות חמאס**, שביטויים לה נמצאו במהלך מבצע "עופרת יצוקה", החותרת **לשלוט** על הסיוע ההומניטארי המוזרם לרצועה **ולהפיק ממנו רווחים פוליטיים וכספיים**. מדיניות זו יצרה **מתחים** בין חמאס לבין אונר"א העוסקת בחלוקת הסיוע ההומאני, שהגיעו לאחרונה לשיא חדש. בעקבות האירועים האחרונים נאלצה חמאס להחזיר את הסיוע שנגנב ולהגיע להסכמות עם אונר"א, שנועדו להבטיח חלוקה בלתי מופרעת של הסיוע ההומניטארי. אולם בשל מדיניות חמאס עלולים המתחים ביניהם, ובין חמאס לבין גורמים אחרים המעורבים בשיקום הרצועה, לשוב ולהתעורר.

החרמת שמיכות ומזון ממחסני אונר"א

3. ב-3 בפברואר 2009, **פשטו שוטרים ממשטרת חמאס על מחסן חלוקה של אונר"א באחד ממחנות הפליטים של העיר עזה ולקחו מתוכם 3,500 שמיכות ויותר מ-400 חבילות מזון שהיו מיועדים לחלוקה לאזרחי הרצועה** (אי.פי, 4 בפברואר, סוכנות הידיעות הצרפתית, 9 בפברואר).

4. אונר"א הגיבה בחומרה, גינתה את החרמת הציוד ודרשה להחזירו באופן מיידי. **טאהר אלנונו**, דובר חמאס, הכחיש את טענות אונר"א וקרא לה להתנצל באופן מיידי על האשמותיה ו"פרסום ידיעות כוזבות" (פאל מדיה, 4 בפברואר). **אחמד אלכרד**, שר הרווחה בממשל חמאס האשים את אונר"א בהשתלטות על כל הציוד המיועד לנפגעי הלחימה ובאי חלוקה צודקת של הסיוע (פאל מדיה, 4 בפברואר).

סיוע של אונר"א שהועבר לרצועת עזה (אתר אונר"א, 17 בינואר).
חמאס משתלטת על סיוע זה ומנתבת אותו לתומכיה

השתלטות חמאס על סיוע הומניטארי המיועד לתושבי הרצועה

5. **ב- 5 בפברואר 2009** דיווחו גורמים באונר"א כי **חמאס השתלטה על משלוח של עשר משאיות** ובהן ציוד ומזון לתושבי רצועת עזה במעבר ניצנה. אונר"א גינתה בחומרה את החרמת הסיוע ההומניטארי ע"י חמאס ודרשה להחזירו באופן מיידי (אתר האו"ם, 5 בפברואר) המשלוח שהוחרם ע"י חמאס כלל 200 טונות אורז וקמח שהועברו לרצועה ע"י אונר"א (סוכנות הידיעות הצרפתית, 9 בפברואר).

6. דוברת מטעמו של מזכ"ל האו"ם הודיעה כי המזכ"ל דורש מחמאס להחזיר באופן מיידי את משלוח הסיוע ההומניטארי שהחרימה והוא קורא לה להימנע מכל התערבות בהעברת הסיוע לתושבי הרצועה (סוכנות הידיעות הצרפתית, 6 בפברואר). דוברי אונר"א הודיעו **על השעיית הסיוע ההומניטארי לרצועת עזה** בשל החרמת מאות טונות של סיוע והבהירו כי ההשעיה תימשך עד שיוחזר הסיוע שהוחרם (אתר אונר"א, 6 בפברואר).

7. בתגובה פרסמה חמאס הודעה בה נאמר כי השתלטות חמאס על שיירת האספקה בטעות יסודה והאשמותיה של אונר"א כלפי חמאס הינן חסרות יסוד, שכן חמאס לא הציבה שום מכשול בפני משאיות הסיוע של אונר"א. עוד הדגישו גורמי חמאס כי התנועה מעריכה את תפקידה של אונר"א ואת הסיוע שהיא מעניקה לאוכלוסייה הפלסטינית והפנו קריאה לאונר"א, שלא להפסיק את האספקה מכיוון שהדבר יחמיר את מצבו של העם הפלסטיני (Palestine-info, 6 בפברואר).

8. דוברים של חמאס ניסו לתרץ את הסיבות להשתלטות חמאס על השיירה:

א. **פוזי ברהום**, מזכיר התנועה תירץ את האירוע בכך שהסחורות נלקחו בטעות בשל העובדה שבמעבר ניצנה אין נוכחות נציג של ממשל חמאס ועל כן הנהגים לא ידעו אילו סחורות הן של הממשל ואילו הן של אונר"א. לטענתו, רק כאשר שר הרווחה אחמד אלכרד הורה לגורמים הנוגעים בדבר לפתור את הבעיה התברר כי הסחורות הן של אונר"א (סוכנות הידיעות הצרפתית, 6 בפברואר, סוכנות מען, 6 בפברואר).

ב. **טאהר אלנונו**, דובר ממשל חמאס, הדגיש כי בין חמאס לאונר"א קיים קשר איתן והאירוע הינו "אי הבנה בין נהגים". הוא הוסיף כי, למרות שאין לממשל חמאס שום קשר לאירוע הוא התערב מיד על מנת לפתור את הבעיה. לדבריו, בקרוב יתקיימו פגישות עם בכירי הסוכנות על מנת לפתור את כל המחלוקות ולהתוות מנגנון שיפתור כל בעיה שעשויה לקרות בעתיד (סוכנות הידיעות הצרפתית, 6 בפברואר). בראיון נוסף שהעניק טאהר אלנונו אמר כי האירוע כלל לא היה צריך להגיע לתקשורת (אלג'זירה, 6 בפברואר).

סיכום והערכה

9. החרמת שמיכות וחבילות מזון והשתלטות חמאס על משאיות אספקה מהווים ביטוי **למדיניות חמאס** החותרת לשלוט על הסיוע ההומניטארי המוזרם לרצועה בהיקפים גדולים ולעשות בו שימוש לקידום צרכיה הפוליטיים. חמאס חותרת לנתב את הסיוע לפעיליה ולקבוצות אוכלוסייה התומכות בה ולגריפת רווחים כספיים מהסיוע (ע"י מכירתו במקום חלוקתו בחינם)¹. מדיניות זאת של חמאס החלה במהלך מבצע "עופרת יצוקה" והיא נמשכת גם בתקופה שלאחר המבצע.

10. מדיניות חמאס בדרך הטבע יוצרת מתחים בינה לבין אונר"א, שבאו לידי ביטוי לאחרונה **בהתנצחויות פומביות:**

א. **האשם אחמד אלכרד**, שר הרווחה בחמאס **האשים את אונר"א** בהשתלטות על כל הסיוע המיועד לנפגעי הלחימה ובחלוקתו באופן בלתי צודק. לדבריו, גם נמנעת הכנסת סיוע הומניטארי בהיקף גדול שנשלח לידי ממשל חמאס ועדיין מצוי במצרים (פאל מדיה, 4 בפברואר).

ב. **מנהל הפעולה של אונר"א ברצועת עזה, ג'ון ג'ינג** אמר כי המצב הפך לבלתי נסבל. לדבריו, מנהלת חמאס מסע תעמולה שלילי נגד פעילות הסוכנות ברצועה. הוא הפנה קריאה להנהגת חמאס להחזיר לידיה את השליטה על פעילי התנועה בשטח משום שהם מסכנים את פעולות אונר"א. עוד אמר כי אונר"א לא תתייחס ברצינות להתחייבויות מצד התנועה בטרם יסופקו ערבויות לאי הישנות תקריות כדוגמת התקרית האחרונה בה הוחרמו משאיות האספקה ושיבו את הסיוע שנגב (Relief Web, 6 בפברואר).

11. בעקבות התקריות האחרונות, נועדו נציגי ממשל חמאס ביניהם שר הבריאות **בסאם נעים** ומזכ"ל הממשלה **מחמד עוצ'** עם קארן קונינג אבו זיד הנציבה הכללית של אונר"א. בפגישה, שתוארה כחיובית, הסכימו הצדדים על החזרת כל משאיות הסיוע שהוחרמו ע"י חמאס. מקורות בחמאס ואונר"א הדגישו כי הוסכם על הקמת וועדת מעקב בין הצדדים לפיתרון בעיות העלולות לצוץ בעתיד (BBC, 6 בפברואר).

12. ב-9 בפברואר השיבה חמאס למחסני אונר"א בעיר עזה וברפיה את כל הציוד והמצרכים שהוחרמו על ידי ב-3 וב-5 בפברואר. בתגובה הסירה אונר"א את ההשעייה על העברת הסוה ההומניטארי לרצועת עזה וחזרה לפעילותה הסדירה (סוכנות הידיעות הצרפתית, 9 בפברואר).

¹ ראו לקט: "עדויות אודות שימוש באוכלוסייה אזרחית כ"מגן אנושי": פעילי חמאס שנתפסו במהלך מבצע "עופרת יצוקה" מסרו על מיקום אמצעי לחימה בבתי ספר, מסגדים ובתי מגורים וירי מקרב שכונות מגורים. העצורים מסרו גם כי פעילי חמאס השתלטו על הסיוע ההומניטארי ועשו בו שימוש לצרכיהם" (4 בפברואר, 2009). לאחרונה דווח באתר המזוהה עם פתח כי תושבים ברצועה טוענים שגורמים בחמאס מוכרים בשוק השחור תחליפי חלב לילדים שמקורם בסיוע ההומניטארי עליו השתלטה חמאס (פאל פרס, 5 בפברואר).

קרן קונינג אבו זיד, הנציבה הכללית של אונר"א (אתר אונר"א, 9 בפברואר)